

29 iunie 2023

Către

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Doamnei Președinte, judecător Alina-Corina CORBU,

Stimată Doamnă Președinte,

Președinții Curților de Apel, semnatori ai prezentei cereri, în temeiul mandatelor date de judecătoria curților de apel, prin Hotărârile Adunărilor Generale adoptate la data de 20 iunie 2023, **vă solicită ca, în temeiul art. 146 alin.1 lit. a din Constituție, să sesizați Curtea Constituțională cu**

OBIECȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal (Pl-x 244/2023), în partea vizând modificările aduse Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor

MOTIVE:

Proiectul de lege încalcă următoarele dispoziții din Constituție:

- art. 1 alin. (3) și (5),
- art. 15 alin. 2 art. 16,
- art. 44,
- art. 56 alin. (2),
- art. 73 alin. (3) lit. 1,
- art. 75 alin. (1),
- art. 124 alin. (3),
- art. 134 alin. (4),
- art. 147 alin. (4).

1. Încălcarea principiului supremației legii și a Constituției, precum și a caracterului obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale – art. 1 alin. (5) coroborat cu art. 147 alin. (4) din Constituție.

În esență, **proiectul desființează de facto pensiile de serviciu ale judecătorilor și procurorilor**, la finalul aplicării legii acestea urmând să fie, în realitate, golite de substanță, atât din perspectiva stabilirii vârstei de pensionare, cât și din perspectiva cuantumului pensiei, fapt ce contravine unei bogate, constante și consolidate jurisprudențe a Curții Constituționale în materie.

2. Încălcarea independenței justiției – art. 124 alin. (3) din Constituție

Așa cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții Constituționale, **pensia de serviciu a judecătorilor și procurorilor este o componentă importantă a statutului acestora și o garanție a independenței acestora.** În mod evident, desființarea *de facto* a acestei garanții încalcă independența justiției.

3. Încălcarea caracterului clar și predictibil al legii, inclusiv sub componenta speranței legitime, a exigențelor normelor de tehnică legislativă, precum și a caracterului efectiv al dezbaterilor parlamentare, cerințe protejate de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție

Proiectul încalcă flagrant normele de tehnică legislativă, cuprinzând articole ce nu pot fi puse în aplicare din cauza impreciziei și a caracterului confuz al acestora. De asemenea, **impune un sistem de pretinsă eșalonare care, însă, în realitate nu produce consecințe practice,** fiind, astfel, un text legislativ superfluu, inapt pentru a produce efecte juridice.

4. Încălcarea principiului egalității în fața legii, protejat de art. 16 alin. (1) din Constituție

Proiectul de lege creează multiple și grave situații de discriminare între magistrați aflați în situații identice sau similare, în funcție de data nașterii acestora sau de data pensionării sub imperiul noii legi. Cu titlu de exemplu, colegi magistrați intrați în aceeași dată în sistem, cu aceeași vechime în muncă și magistratură, se pot pensiona unul cu 25 de ani vechime, la 50 de ani, în timp ce altul, născut cu un an, o lună sau chiar o zi mai târziu, se va putea pensiona abia la 60 de ani, deși dreptul ambilor se naște sub imperiul aceleiași legi.

Sub aspectul cuantumului, acesta va fi diferit de la an la an, pentru magistrați aflați în condiții identice de grad și vechime, modul de stabilire a bazei de calcul fiind diferit de la an la an.

5. Proiectul încalcă principiile așezării echitabile și nediscriminatorii a sarcinilor fiscale, protejat de art. 56 alin. (2) din Constituție

Proiectul instituie un nou impozit, stabilind o bază de impozitare imprecisă și destinată doar unor anumiți contribuabili, fapt ce încalcă principiul constituțional mai sus amintit.

6. Încălcarea neretroactivității legii – art. 12 alin. (2) din Constituție.

Proiectul de lege modifică retroactiv înseși condițiile de pensionare, nu doar sub aspectul efectelor asupra cuantumului pentru viitor, ci și cu privire la unele drepturi substanțiale deja câștigate, cum ar fi, spre exemplu, acordarea procentului de 1%, prin legea în vigoare pentru fiecare an de magistratură ce depășea cei 25 de ani, vechime necesară pentru pensionare.

Vom detalia în cele ce urmează criticile de neconstituționalitate de mai sus.

1. Încălcarea principiului supremației legii și a Constituției, precum și a caracterului obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale – art. 1 alin. (3) și (5), coroborat cu art. 147 alin. (4) din Constituție

Așa cum am argumentat, proiectul desființează *de facto* pensiile de serviciu al judecătorilor, scopul declarat, de altfel, chiar de către inițiatori fiind alinierea, în timp, la sistemul pensiilor de asigurări sociale bazat (integral) pe contributivitate.

Pensia de serviciu – denumită în legislația europeană pensie ocupațională – are o serie de caracteristici obligatorii ce o diferențiază de restul pensiilor stabilite pe baza contributivității.

Esențial, pensia de serviciu, după cum îi spune și numele, vizează „serviciul” efectuat, perioada de timp în care magistratul este supus unor condiții deosebite de muncă. Pensia de serviciu nu are în vedere vârsta persoanei, căci atunci nu se mai poate vorbi de o pensie „de serviciu”, ci de o pensie în sistemul public de pensii.

Corelativ, cuantumul pensiei de serviciu are două componente, una contributivă și una suplimentară, ca fiind contraprestație pentru regimul specific, al incompatibilităților, interdicțiilor, importanței serviciului, în considerarea cărora a fost instituită.

În acest sens, **prin Decizia nr. 873/2010, Curtea Constituțională a statuat nu numai că pensia de serviciu nu constituie un privilegiu pentru magistrați, ce să permită eliminarea sau golirea de conținut a acesteia după bunul plac al legiuitorului, ci că este justificată în mod obiectiv, reprezentând o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigora statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații.**

Or, din start, atâta vreme cât criteriul decisiv pentru recunoașterea dreptului la pensie este vârsta de pensionare, și nu vechimea în funcția respectivă, acest imperativ al pensiei de serviciu este eliminat. Chiar dacă proiectul prevede o vechime minimă în funcție, aceasta nu este suficientă și nici neaparat esențială, de vreme ce devine irelevantă odată ce s-au depășit cei 25 de ani prevăzuți de lege, criteriul final și imperativ fiind vârsta de pensionare.

În acest mod, pensia de serviciu este recunoscută în raport de principiile legii generale privind pensiile, vechimea minimă în funcție fiind, practic, echivalentă ca valoare unui stagiu minim de cotizare necesar pensionării în sistem contributiv.

Dovada o constituie chiar faptul că vechimea în funcție este irelevantă în stabilirea cuantumului pensiei, având în vedere că, indiferent dacă vechimea este de 25 de ani sau 35 de ani, modul de calcul este același. Or, **câtă vreme vechimea în funcție nu mai este relevantă, înseamnă că aceasta este ruptă de chiar esența rolului ei în stabilirea pensiei de serviciu, și anume aceea de a reprezenta o contraprestație pentru inconvenientele suferite în perioada în care magistratul s-a aflat în funcție.**

Astfel, din aceasta perspectivă, nu poate fi pus semnul egalității între inconveniente suportate pe parcursul a 25 de ani, 30 de ani, 35 de ani sau chiar mai mult, cât va fi în final vechimea necesară în mod real pentru pensionare, dacă dreptul la pensie se naște numai la o anumită vârstă, chiar dacă condiția vechimii de 25 de ani ar fi de mult îndeplinită.

În concluzie, detașarea vechimii reale în funcție de stabilirea pensiei de serviciu o lipsește pe aceasta din urmă chiar de rațiunea sa de a fi, pentru că în mod evident interdicțiile și incompatibilitățile suportate pe parcursul a 25 de ani nu pot fi compensate în același mod și cuantumul cu cele suportate pe 35 de ani, de exemplu.

Cea de-a doua condiție pentru calificarea unei pensii ca o pensie de serviciu este legată de modul de calcul al acesteia.

Așa cum rezultă din jurisprudența constantă a **Curții Constituționale**, **componenta necontributivă a pensiei de serviciu trebuie să reflecte în mod real o contraprestație, iar în cazul judecătorilor și al procurorilor această trebuie să fie cât mai apropiată de venitul din ultima lună de activitate.** Prin stabilirea unei baze de calcul de până la 300 de luni – adică exact 25 de ani, vechimea minimă necesară pensiei – proiectul încalcă și acest imperativ garantat constituțional, lipsind de conținut pensia de serviciu, ce **rămâne reglementată doar formal** ca atare.

În același sens sunt și **normele europene în materia pensiilor ocupaționale/pensii de serviciu.**

Conform Directivelor nr. 86/378/CEE și nr. 96/97/CEE „criteriile decisive pentru încadrarea unui sistem de securitate socială ca sistem ocupational sunt:

- a) să se refere la o categorie particulară de lucrători;
- b) să fie direct legat de perioada de serviciu;
- c) pensia să fie calculată prin raportare la ultimul salariu al lucrătorului”.

În cauza Beune C-7/1993, Curtea Europeană de Justiție de la Luxemburg a precizat clar aceste criterii decisive, subliniind că expresia „ultimul salariu” nu trebuie înțeleasă strict, ea putând reprezenta chiar și „media salariilor din ultimele luni de angajare”, intrând în aria de reglementare din art. 141 al Tratatului CE.

Așa cum am arătat, **condițiile de la lit. b) și c) nu sunt îndeplinite de proiectul atacat.**

În concluzie, **proiectul desființează de facto pensia de serviciu a magistraților, fapt ce contravine bogatei jurisprudențe în materie a CCR.**

Potrivit art. 147 alin. 4 din Constituție, „Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.”

În interpretarea acestui text, **Curtea Constituțională a reținut constant că puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta.** Astfel, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept.

Așa fiind, în adoptarea actului legislativ atacat, **Parlamentul era obligat să țină cont de dezlegările anterioare în ceea ce privește pensia de serviciu a judecătorilor și procurorilor, atât în privința dispozitivului acestor decizii, cât și a considerentelor ce au stat la baza acestora.**

Cu alte cuvinte, adoptarea unei legi care, pe care ocolită, să aibă, în realitate, aceeași finalitate deja declarată neconstituțională de Curte, semnifică un comportament neloial și abuziv al Parlamentului față de Curtea Constituțională și o încălcare a art. 147 alin. (4) din Constituție.

Concluzia se impune cu atât mai mult cu cât Curtea Constituțională a statut inclusiv recent, prin **Decizia nr. 153/2020**, asupra neconstituționalității abrogării pensiilor de serviciu ale judecătorilor și procurorilor. Prin această decizie, **Curtea a subliniat că „legiferarea cu încălcarea deciziilor Curții Constituționale este incompatibilă cu statul de drept, consacrat de prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție “ – par. 111 din Decizie.**

În considerentele deciziei, Curtea a făcut o amplă trimitere la jurisprudența sa anterioară din ultimii 20 de ani, subliniind caracterul constant al jurisprudenței sale referitoare atât la regimul juridic general al reglementărilor în domeniul pensiilor, cât și al pensiei de serviciu a magistraților. Atât înainte, cât și după revizuirea Constituției, pronunțându-se asupra diverselor reglementări care s-au succedat în domeniu, Curtea a statuat, în mod consecvent, asupra aceleiași interpretări a normelor constituționale de referință, sens în care a invocat, de fiecare dată, în deciziile sale, jurisprudența consistentă creată, relevantă în raport cu obiectul concret al fiecărei cauze.

În considerentele deciziei menționate, Curtea Constituțională a reținut că:

„108. Totodată, cu referire la statutul magistraților, analizat cu precădere în sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, legea criticată nesocotește atât soluția cât și considerentele deciziilor menționate, prin care Curtea Constituțională a statuat, în mod consecvent, că abrogarea reglementărilor referitoare la pensia de serviciu a magistraților (judecători, procurori, magistrați-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și Curtea Constituțională, judecători ai Curții Constituționale) încalcă dispozițiile constituționale care consacră independența justiției. Acest principiu constituțional trebuie să fie respectat de orice reglementare referitoare la salarizarea și, respectiv, reglementarea pensiilor în materie. Nivelul adecvat al remunerării și al cuantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, (...) precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale (...). Acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Pe de altă parte, stabilirea nivelului pensiei ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de magistrat, care privesc întreaga durată a carierei acestuia.

Față de această jurisprudență, Curtea constată, în acord cu susținerile autorilor sesizării, că legea criticată nesocotește deciziile instanței de contencios constituțional menționate.”

Analizând dezlegările obligatorii ale Curții Constituționale, precitate, rezultă că **orice lege care vizează pensia de serviciu a judecătorilor și procurorilor trebuie să respecte următoarele exigențe constituționale:**

- ▶ pensia de serviciu are o dublă componentă: una contributivă și alta suplimentară;
- ▶ componenta suplimentară reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, a incompatibilităților, interdicțiilor, responsabilității și riscurilor specifice profesiei de magistrat;
- ▶ cuantumul componentei suplimentare trebuie să fie adecvat, pentru a reflecta în mod just și echitabil elementele specifice carierei de magistrat;
- ▶ nerespectarea acestor condiții impuse oricărei reglementări referitoare la pensiile de serviciu ale judecătorilor și procurorilor reprezintă o legiferare cu încălcarea dispozițiilor art. 147 din Constituție care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, precum și a dispozițiilor art. 1 alin. (5) cu referire la

art. 1 alin. (3) din Constituție, care consacră supremația Constituției și respectarea legii în statul de drept.

Or, din analiza conținutului legii atacate, rezultă cu evidență că scopul real a fost acela de a elimina componentele esențiale ale pensiei de serviciu a judecătorilor și procurorilor, așa cum am argumentat deja.

În situația în care componenta necontributivă va mai exista totuși în urma modului de calcul, legiuitorul a urmărit reducerea acesteia, la finalul etapei tranzitorii, la un quantum care, în niciun caz, nu reflectă contraprestația menționată de Curtea Constituțională în jurisprudența precitată.

Conchizând, **legea atacată încalcă flagrant un lung șir de decizii ale Curții Constituționale și considerentele pe care acestea se sprijină, fiind așadar încălcate dispozițiile art. 147 din Constituție care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, precum și a dispozițiilor art. 1 alin. (5) cu referire la art. 1 alin. (3) din Constituție, care consacră supremația Constituției și respectarea legii în statul de drept.**

2. Încălcarea independenței justiției – art. 124 alin. (3) din Constituție

Așa cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții Constituționale, pensia de serviciu a judecătorilor și procurorilor este o componentă importantă a statutului acestora și o garanție a independenței acestora. În mod evident, desființarea *de facto* a acestei garanții încalcă independența justiției, așa cum rezultă din analiza amplei jurisprudențe a CCR, CEDO ȘI CJUE în materie.

Data fiind vastitatea acestei jurisprudențe, am atașat-o distinct prezentei cereri, pentru o mai facilă urmărire a motivelor de neconstituționalitate în ansamblu (a se vedea ANEXA 1).

Componenta financiară este recunoscută și garantată la nivel european ca o componentă a independenței justiției, prin numeroase documente internaționale, acestea fiind analizate pe larg distinct, din aceleași motive, în ANEXA 2 la prezenta cerere.

3. Încălcarea caracterului clar și predictibil al legii, inclusiv sub componenta speranței legitime, a exigențelor normelor de tehnică legislativă, precum și a caracterului efectiv al dezbaterilor parlamentare, cerințe protejate de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție

Printr-o bogată jurisprudență, Curtea Constituțională a decis că normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, cât și procedurile parlamentare constituie un veritabil criteriu de constituționalitate, prin raportare la aplicarea art.1 alin. (3) și (5) din Constituție.

În acest sens, instanța de control constituțional a constatat că, deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, prin reglementarea acestora, legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare .

În acest sens, **Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, Decizia nr. 445 din 16 septembrie 2014 și Decizia nr. 30 din 27 ianuarie 2016**, paragraful 26.

De asemenea, stabilirea unor reguli clare în privința procedurii legislative, inclusiv la nivelul Legii fundamentale, și respectarea reală, iar nu formală, a regulilor astfel stabilite constituie o garanție împotriva abuzului de putere al majorității parlamentare, așadar, o garanție a democrației.

Față de aceste exigențe constituționale, invocăm, în primul rând, faptul că **legea încalcă cerințele de predictibilitate și securitate juridică, modificând intempestiv și substanțial regulile de pensionare**. În temeiul acestei legi, un judecător sau procuror care are în prezent 24 de ani vechime, spre exemplu, având, însă, doar 46 de ani, nu se va mai putea pensiona peste un an, așa cum avea o speranță legitimă, ci doar peste 14 ani, când va îndeplini criteriul de vârstă cerut de lege. Etapizarea prevăzută de lege este una absolut iluzorie, câtă vreme un judecător ce nu are 50 de ani în 2023, nu va avea nici 51 în 2024 și așa mai departe. Un an calendaristic este pur și simplu un an biologic, pe măsură ce un magistrat îmbătrânește cu un an, cu același an îi crește cerința de vechime, practic fiindu-i imposibil să îndeplinească condițiile de vârstă, alta decât cea de 60 de ani.

La fel, **în ceea ce privește vechimea în funcție, condițiile se modifică substanțial, fără a exista în realitate o perioadă tranzitorie**. Similar, vechimea minimă ca judecător și procuror crește brusc la 20 de ani – în realitate 25 –, în condițiile în care legea în vigoare nu prevede deloc o astfel de condiție.

În acest mod, sunt încălcate și dispozițiile art. 26 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit căruia *„Proiectul de act normativ trebuie să cuprindă soluții legislative pentru situații tranzitorii, în cazul în care prin noua reglementare sunt afectate raporturi sau situații juridice născute sub vechea reglementare, dar care nu și-au produs în întregime efectele până la data intrării în vigoare a noii reglementări”*.

De asemenea, dispozițiile textului de lege propus **încalcă principiile previzibilității (predictibilității) legii și încrederii legitime**, principii dezvoltate în jurisprudența CEDO și a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și Declarația cu privire la principiile de independență a justiției (adoptată de Conferința Președinților de Instanțe Supreme din Europa Centrală și de Est, din 14 octombrie 2015), care stabilește, în art. 27, că *„Judecătorii trebuie să primească o compensație pe măsura profesiei și îndatoririlor lor și să dispună de condiții adecvate de lucru. Judecătorii trebuie să beneficieze de o instruire adecvată. (...) Remunerația și condițiile de lucru ale judecătorilor nu pot fi modificate în dezavantajul judecătorilor în timpul mandatului, cu excepția situațiilor deosebite de natură economică sau bugetară”*.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării respectării cerinței de previzibilitate a legii, instituind în acest sens și o serie de repere pe care legiuitorul național trebuie să le aibă în vedere pentru asigurarea acestor exigențe.

Prin **Decizia nr. 141/2020, Curtea Constituțională** a stabilit următoarele:

«În ceea ce privește dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit cărora „în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”, Curtea, având în vedere dezvoltarea jurisprudențială cu privire la acest articol, constată că acesta cuprinde anumite exigențe ce țin de principiul legalității, de asigurarea interpretării unitare a legii, de calitatea legii (căreia i se subsumează claritatea, precizia, previzibilitatea și

accesibilitatea legii), de principiul securității juridice care consacră securitatea juridică a persoanei, concept care se definește ca un complex de garanții de natură sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea cărora legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, chiar prin respectarea neretroactivității legii, cât și valorificarea în condiții optime a drepturilor și libertăților fundamentale».

Referitor la **principiul securității juridice**, Curtea observă că prin **Decizia nr. 404 din 10 aprilie 2008**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 6 mai 2008, instanța de contencios constituțional a statuat că, deși nu este în mod expres consacrat de Constituția României, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social și cele ale art. 1 alin. (5) cu privire la principiul legalității, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. Referitor la același principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, paragraful 44; Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României, paragraful 99). Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, odată ce statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, paragraful 92; Hotărârea din 6 decembrie 2007, pronunțată în Cauza Beian împotriva României, paragraful 33).

Totodată, în jurisprudența recentă, Curtea Constituțională a reiterat faptul că, așa cum a subliniat în Decizia nr. 404/2008, deși nu este în mod expres consacrat de Constituția României, principiul securității raporturilor juridice se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social și din cele ale art. 1 alin. (5), cu privire la principiul legalității, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa - statuând că odată ce statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, paragraful 92, sau Hotărârea din 6 decembrie 2007, pronunțată în Cauza Beian împotriva României, paragraful 33).

În legătură cu legiferarea, în dreptul european a fost dezvoltat **principiul încrederii legitime, ce este încălcat în mod vădit prin felul în care edictată norma tranzitorie cuprinsă în proiect.**

Principiul încrederii legitime a fost dezvoltat în jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene (cauzele Facini Dori c. Recre, 1994, Foto-Frost c. Hauptzollant Lübeck. Ost, 1987) și impune ca legislația să fie clară și predictibilă, unitară și coerentă.

De asemenea, principiul încrederii legitime impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice și stabilitatea regulilor instituite prin acestea.

Or, așa-zisa eșalonare pentru trecerea la alte condiții de pensie decât cele în vigoare la data începerii carierei de judecător/procuror nu produce, în realitate, efecte pentru o categorie largă

de magistrați, pentru care se reglementează intempestiv vârsta de 60 de ani și 25 ani vechime doar ca judecător și procuror.

În al doilea rând, **legea cuprinde norme complet lipsite de previzibilitate, imposibil de aplicat unitar în practică.** Cu titlu de exemplu, sunt complet inexacte modalitățile de stabilire ale bazei de calcul pentru aplicarea impozitului suplimentar, precum și ale alin. (5) și (6) din art. XV din lege.

Potrivit acestui din urmă articol:

„(5) Persoanele prevăzute la alin.(1) care, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, îndeplinesc cerințele legale pentru a beneficia de pensie de serviciu conform reglementărilor în vigoare anterior modificărilor și completărilor aduse prin prezenta lege, precum și persoanele care, până la această dată, au o vechime de minimum 25 de ani conform aceluiași reglementări, beneficiază de drepturile aferente pensiei de serviciu în condițiile reglementate anterior intrării în vigoare a prezentei legi.

(6) Prevederile alin.(5) se aplică până la data de 31 decembrie 2028.”

Din simpla lectură a acestui text rezultă imprecizia legislativă. Teza 1 a alin. (5) *„îndeplinesc cerințele legale pentru a beneficia de pensie de serviciu conform reglementărilor în vigoare anterior modificărilor și completărilor aduse prin prezenta lege”* este identică, în substanță, cu teza a doua a aceluiași alineat, *„precum și persoanele care, până la această dată, au o vechime de minimum 25 de ani conform aceluiași reglementări”*, neexistând nicio diferență de substanță între cele două ipoteze.

De asemenea, nu este clar dacă legiuitorul a înțeles prin sintagma *„drepturi aferente pensiei de serviciu”* însăși nașterea dreptului la pensie sau doar a celor ce derivă din el – sub aspectul modului de calcul al pensiei –, dreptul în sine fiind deja, oricum, născut sub imperiul vechii legi. Nu este clar dacă textul se referă la magistrații care au deja decizii de pensionare, dar nu sunt eliberați din funcție, sau la aceia care nu au astfel de decizii, deși îndeplinească condițiile de pensionare.

Alin. (6) este și mai neclar deoarece nu rezultă inechivoc scopul acesteia, respectiv dacă vechea legea ar ultraactiva sub aspectul condițiilor de pensionare până în 2028, inclusiv pentru magistrații care nu ar îndeplini condițiile sub vechea lege decât ulterior intrării în vigoare a noii legi, dar anterior lui 2028.

Or, în procesul legislativ este obligatorie folosirea unor termeni preciși și clari, cerință menționată expres de art. 8 alin. (4) din Legea nr. 24 din 27 martie 2000, republicată, privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Este evidentă imprecizia textului care nu respectă nici pe departe garanțiile de claritate și previzibilitate cerute de exigențele constituționale.

În al treilea rând, **proiectul a fost adoptat cu încălcarea regulilor parlamentare, în special al bicameralismului.** Astfel, trimiterea proiectului de lege în Senat pentru a fi conciliată forma adoptată în Camera Deputaților **a fost făcută pur formal, în lipsa oricăror dezbateri, fiind votat a doua zi, în procedură de urgență.**

Așa fiind, sunt pe deplin aplicabile considerentele obligatorii ale Curții Constituționale din **Decizia 261/2022**, respectiv:

„74. Altfel spus, stabilirea unor reguli clare în privința procedurii legislative, inclusiv la nivelul Legii fundamentale, și respectarea regulilor astfel stabilite constituie o garanție

împotriva abuzului de putere al majorității parlamentare, așadar, o garanție a democrației. În măsura în care normele privind procedura legislativă au consacrat constituțională, Curtea Constituțională este competentă să se pronunțe asupra modului în care legile adoptate de Parlament le respectă și să sancționeze în mod corespunzător încălcarea lor (Decizia nr.128 din 6 martie 2019, paragraful 33).

75. Prin urmare, respectarea art.75 și a art.76 alin.(3) din Constituție reprezintă fundamentul dezbaterilor democratice din Parlament și, care, prin substratul lor de valoare, presupun un schimb de idei între cei ce exercită suveranitatea națională. Evitarea sau limitarea dezbaterilor parlamentare prin scurtarea nejustificată a termenelor, fără a respecta prevederile constituționale exprese în acest sens, denotă o atingere adusă înseși unei valori fundamentale a statului, și anume caracterului său democratic. Din punct de vedere axiologic, dezbaterile parlamentare în forma lor comună/ generală sunt în mod intrinsec legate de democrație, astfel că orice abatere de la aceasta trebuie să fie realizată numai în condițiile și limitele stabilite prin Constituție. Nesocotirea acestei valori supreme plasează destinatarul normei juridice într-o situație de perpetuă insecuritate juridică. Așadar, deși la o primă vedere pare că Parlamentul nu a respectat doar un aspect procedural, poate formal, în realitate, consecințele pe care această neregularitate le implică sunt grave, afectând ideea de democrație și de securitate juridică în substanța lor. În această situație, o lege adoptată în astfel de condiții, mai ales în ipoteza acordării/ retragerii unor drepturi cu caracter patrimonial, nu poate fi decât arbitrară, aspect cu atât mai evident în cauza de față cu cât legiuitorul, de mai bine de 15 ani, și-a impus o conduită inconsecventă și lipsită de predictibilitate de la o legislatură la alta [în anul 2006 acordă dreptul sub forma pensiei de serviciu, îl retrage prin Legea nr.119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, îl acordă din nou prin Legea nr.357/2015 pentru completarea Legii nr.96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor (sub forma indemnizației pentru limită de vârstă), îl retrage din nou prin legea criticată]. S-a creat, astfel, o insecuritate juridică vădită în raport cu drepturile patrimoniale acordate deputaților și senatorilor ulterior încetării mandatului lor, drepturi ce nu pot fi afectate, întrucât constituie unul dintre elementele constitutive ale statutului constituțional al membrilor Parlamentului, fiind intrinsec legate de regimul constituțional al protecției mandatului reprezentativ [a se vedea ad similibus și art.2 lit.b) din Legea nr.406/2001 privind acordarea unor drepturi persoanelor care au avut calitatea de șef al statului român].

14 De aceea, Curtea reține și încălcarea art.1 alin.(3) în componenta referitoare la democrație și a art.1 alin. (5) în componenta referitoare la securitatea juridică a persoanei.”

4. Încălcarea principiului egalității în fața legii, protejat de art. 16 alin. (1) din Constituție

Proiectul de lege creează multiple și grave situații de discriminare între magistrați aflați în situații identice sau similare, în funcție de data nașterii acestora sau de data pensionării sub imperiul noii legi. Cu titlu de exemplu, colegi magistrați intrați în aceeași dată în sistem, cu aceeași vechime în muncă și magistratură, se pot pensiona unul cu 25 de ani vechime, la 50 de ani, în timp ce altul, născut cu un an, o lună sau chiar o zi mai târziu, se va putea pensiona abia la 60 de ani, cu 35 de ani vechime în magistratură, deși dreptul ambilor se naște sub imperiul aceleiași legi.

Sub aspectul cuantumului, acesta va fi diferit de la an la an, pentru magistrați aflați în condiții identice de grad și vechime, modul de stabilire a bazei de calcul fiind diferit de la an la an, baza de calcul crescând de la 12 luni la 300 de luni.

Ca atare, sub imperiul unei aceleiași legi, tratamentul nu doar că este diferit, dar aceste diferențe sunt enorme, **creând categorii de pensionari diferiți sub aspectul condițiilor și a cuantumului pensiei, deși tuturor li se aplică o singură lege, iar condițiile de vechime în funcție sunt identice, iar cele de vârstă sunt similare.**

Articol 16 alin. (1) din Constituție prevede că „*Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări*”, ceea ce înseamnă că **o lege nu poate avea efecte diferite pentru destinatari aflați în situații identice sau similare.**

Cu alte cuvinte, legea nu poate recunoaște unui judecător cu 25 de ani vechime dreptul la pensie doar pentru că este născut în 30 decembrie 1995, și, concomitent, să nege același drept unui judecător tot cu 25 de ani vechime, doar pentru că este născut în 1 ianuarie 1996.

De asemenea, modul de calcul, sub imperiul unei singure legi, nu poate diferi în funcție de anul pensionării, dacă magistrații au exact aceleași condiții de vechime și vârstă.

Prin **Decizia 810/2019, Curtea Constituțională** a explicat acest principiu al egalității în fața legii, arătând că:

„Prin Decizia nr. 349 din 22 mai 2018, precitată, paragrafele 23 și 24, Curtea a reținut, în acord cu cele statuate și prin Decizia nr. 861 din 28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 45 din 22 ianuarie 2007, că "situația diferită în care se află cetățenii în funcție de reglementarea aplicabilă potrivit principiului tempus regit actum nu poate fi privită ca o încălcare a dispozițiilor constituționale care consacră egalitatea în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări". De altfel, Legea nr. 223/2015 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, la data de 27 iulie 2015, dar, potrivit art. 123 din această lege, actul normativ urma să intre în vigoare la data de 1 ianuarie 2016. Însă modificările operate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 au intervenit anterior intrării în vigoare a Legii nr. 223/2015, astfel încât această din urmă lege nu își produsese încă efectele. Prin urmare, nu se poate susține că, în temeiul aceleiași legi, anumite categorii de pensionari au beneficiat de un tratament juridic mai favorabil.”

Per a contrario, dacă tratamentul juridic mai favorabil/nefavorabil derivă din aceeași lege, este încălcat principiul egalității în fața legii consacrat de art. 16 din Constituție.

5. Proiectul încalcă principiile așezării echitabile și nediscriminatorii a sarcinilor fiscale, protejat de art. 56 alin. (2) din Constituție

Proiectul instituie un nou impozit, stabilind o bază de impozitare imprecisă și destinată doar unor anumiți contribuabili, fapt ce încalcă principiul constituțional mai sus amintit.

Aceste principii constituționale sunt transpuse în normele deja existente în Codul fiscal, articolul 3 din Codul fiscal prevede principiile fiscalității, stipulând următoarele:

„Impozitele și taxele reglementate de prezentul cod se bazează pe următoarele principii:

a) *neutralitatea măsurilor fiscale în raport cu diferitele categorii de investitori și capitaluri, cu forma de proprietate, asigurând prin nivelul impunerii condiții egale investitorilor, capitalului român și străin;*

c) *justețea impunerii sau echitatea fiscală asigură ca sarcina fiscală a fiecărui contribuabil să fie stabilită pe baza puterii contributive, respectiv în funcție de mărimea veniturilor sau a proprietăților acestuia”.*

Aceste principii impun ca orice măsuri fiscale ar fi luate de legiuitor să fie neutre în raport de calitatea contribuabililor și să se raporteze la mărimea și natura veniturilor.

Cu alte cuvinte, **venituri de aceeași natură trebuie impozitate identic, indiferent de calitatea contribuabililor.**

Or, legea atacată instituie un impozit ce nu se aplică, în realitate, doar în funcție de mărimea venitului, ci și **în funcție de calitatea contribuabililor** – cei ce beneficiază de pensii de serviciu al căror quantum excedează cotei contributive –, precum și la natura venitului – în realitate, aplicându-se doar anumitor tipuri de pensii, și anume pensiilor de serviciu.

Astfel, deși aparent impozitul suplimentar s-ar aplica tuturor pensiilor, în realitate acesta se aplică doar cotei ce depășește contributivitatea, adică pensiilor de serviciu, proiectul prevăzând în mod expres că:

„(3) În situația în care, quantumul componentei din venitul lunar din pensii, determinată ca urmare a aplicării principiului contributivității, depășește câștigul salarial mediu net care se determină pe baza câștigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat, cota de impunere de 15% se aplică pentru partea din venitul lunar din pensii care depășește nivelul acestui quantum și excede aplicării principiului contributivității”.

Legea încalcă, de asemenea, și principiul previzibilității prevăzut de art. 4 din Codul fiscal, potrivit căruia:

„(2) *În cazul în care prin lege se introduc impozite, taxe sau contribuții obligatorii noi, se majorează cele existente, se elimină sau se reduc facilități existente, acestea vor intra în vigoare cu data de 1 ianuarie a fiecărui an și vor rămâne nemodificate cel puțin pe parcursul aceluși an.”*

Or, legea atacată prevede o normă de excepție, noul impozit aplicându-se din luna imediat următoare publicării legii în Monitorul Oficial.

6. Încălcarea neretroactivității legii – art. 12 alin. (2) din Constituție

Proiectul de lege modifică retroactiv înseși condițiile de pensionare, nu doar sub aspectul efectelor asupra quantumului pentru viitor, ci și cu privire la unele drepturi substanțiale deja câștigate, cum ar fi, spre exemplu, acordarea procentului de 1% ,prin legea în vigoare, pentru fiecare an de vechime în magistratură ce depășea vechimea de 25 de ani, necesară pensionării.

Or, noua lege șterge cu totul beneficiul acestui drept **DEJA câștigat, fapt ce contravine flagrant principiului neretroactivității legii impus de art. 12 alin. (2) din Constituție.**

De asemenea, eliminarea în mod doar aparent etapizat, dar într-o perioadă scurtă de timp, din calculul vechimii necesare pentru acordarea pensiei de serviciu, a perioadei în care judecătorul a îndeplinit funcțiile de judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, notar, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult, încalcă principiul neretroactivității legii, lipsind de eficiență drepturi recunoscute de legea în vigoare în prezent.

Pentru toate aceste considerente, vă solicităm, stimată doamnă președinte, sesizarea Curții Constituționale cu obiecția de neconstituționalitate a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal (Pl-x 244/2023), în partea vizând modificările aduse Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

Cu considerație,

1. Oana Maria Petrașcu – Curtea de Apel Alba Iulia
2. Loredana Lenuța Albescu – Curtea de Apel Bacău
3. Mihaela Darabană – Curtea de Apel Brașov
4. Liana Arsenie – Curtea de Apel București
5. Dana Cristina Gîrbovan – Curtea de Apel Cluj
6. Alina Gabriela Jurubiță – Curtea de Apel Constanța
7. Victor Chițu – Curtea Militară de Apel
8. Adrian Glugă – Curtea de Apel Craiova
9. Cosmin Răzvan Mihăilă – Curtea de Apel Galați
10. Diana-Mihaela Cheptene-Micu – Curtea de Apel Iași
11. Laura Simona Băican – Curtea de Apel Oradea
12. Raluca Emilia Trandafir – Curtea de Apel Pitești
13. Paul Mihail Frățilescu – Curtea de Apel Ploiești
14. Titiana Ilieș – Curtea de Apel Suceava
15. Andreea Ciucă – Curtea de Apel Târgu-Mureș
16. Mircea Crețu – Curtea de Apel Timișoara